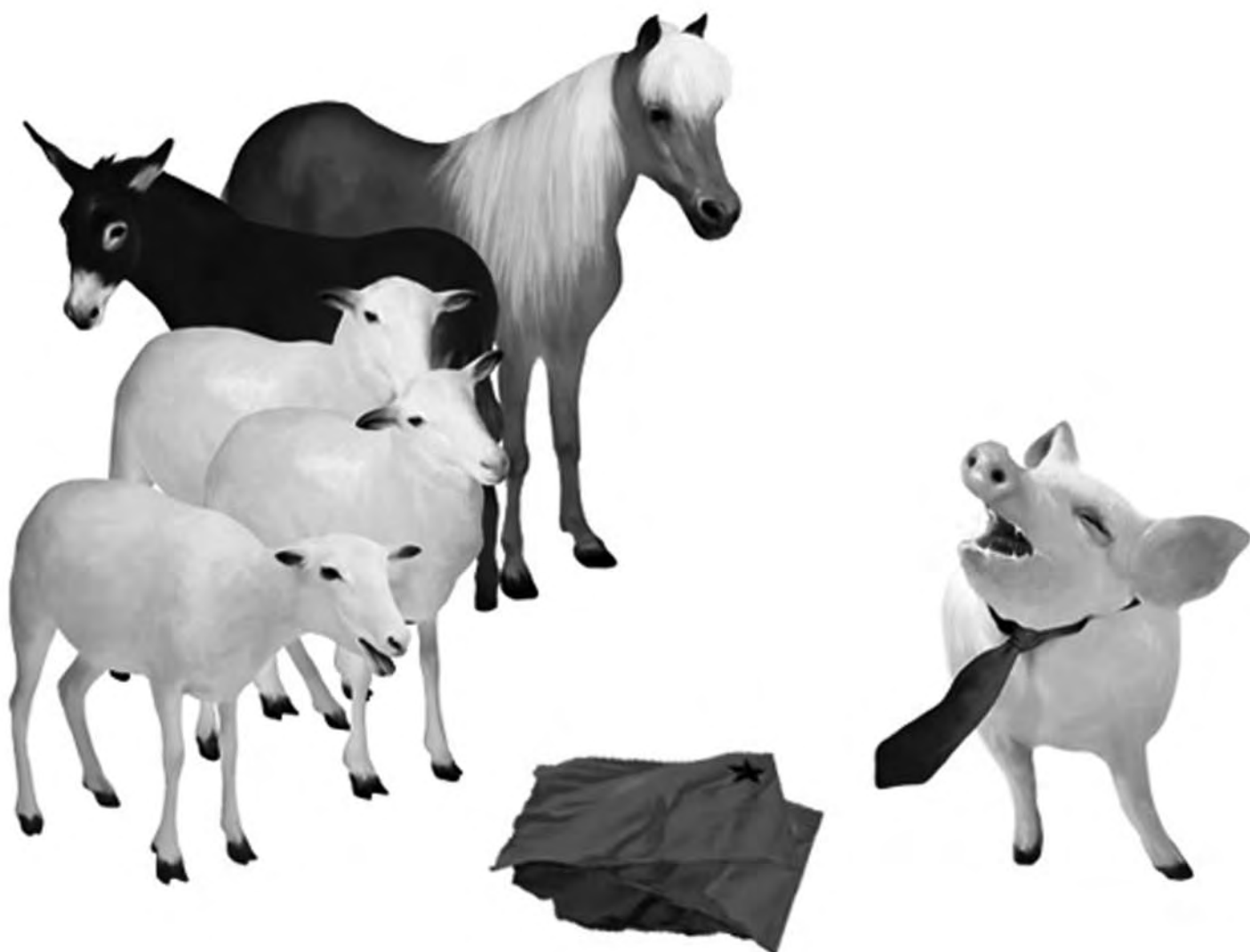

Βλαυμαχεν

Μα καλά, υπάρχουν ακόμα κομμουνιστές στις μέρες μας;

[ή] Είδα το Στάλιν να πέφτει, αλλά δεν πρόλαβα να κάνω ευχή...

Το κεφάλαιο, καθώς υπάγει το σύνολο της κοινωνικής ζωής στον πλανήτη, τείνει να μετατρέπει κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα σε εργασία και συνεπώς κάθε προϊόν αυτής της δραστηριότητας σε εμπόρευμα, και με τους μεγάλους διαμεσολαβητές του, το χρήμα και το κράτος, αλλοτριώνει τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων σε σχέσεις μεταξύ πραγμάτων. Ταυτόχρονα, δημιουργεί την ίδια του την άρνηση στο προλεταριάτο. Ωστόσο, «οι προλετάριοι δεν είναι επαναστάτες όπως ο ουρανός είναι γαλάζιος, επειδή είναι μισθωτοί και εκμεταλλεζόμενοι, ούτε είναι η διάλυση των υπάρχουσων συνθηκών. Στην αυτο-μεταμόρφωσή τους συγκροτούν τον εαυτό τους από αυτό που είναι, σε επαναστατική τάξη»¹. Το κεντρικό ερώτημα, επομένως, είναι: πώς μπορεί το προλεταριάτο, ενεργώντας ως τάξη που ανήκει σ' αυτόν τον τρόπο παραγωγής, στην αντίθεσή του με το κεφάλαιο εντός της καπιταλιστικής σχέσης, να καταργήσει τις τάξεις και να κομμουνιστικοποιήσει τη ζωή;

Ως κομμουνιστές προλετάριοι, αντλούμε από το κόκκινο νήμα που συνδέει τις τάξεις που, μέσα στην αντιφατική ιστορία του επαναστατικού κινήματος, εμφανίστηκαν ως αντίθεση στη σοσιαλδημοκρατική λογική της σταδιακής μεταρρύθμισης του καπιταλισμού, στη λενινιστική πρακτική της κατάκτησης της πολιτικής εξουσίας του κράτους και στο μαρξισμό των «κομμουνιστικών» κομμάτων: τις κομμουνιστικές τάξεις. Οι τάξεις αυτές δεν προτείνουν ένα εναλλακτικό πολιτικό πρόγραμμα ούτε μια εναλλακτική οικονομική οργάνωση. Για εμάς, «ο κομμουνισμός δεν είναι η συνέχιση του καπιταλισμού με μια ορθολογικότερη, αποτελεσματικότερη, πιο σύγχρονη και λιγότερο άνηση και άναρχη μορφή. Δεν παίρνει τις παλιές υλικές βάσεις όπως τις βρίσκει: τις ανατρέπει»². Είναι το πραγματικό κίνημα που καταργεί τις υπάρχουσες συνθήκες διαχωρισμού για να ενοποιήσει την ανθρώπινη πράξη. Είναι το ξεπέραςμα του απομονωμένου ατόμου μέσα στην ανθρώπινη κοινότητα.

«Αλλά, όλες οι εξεγέρσεις, χωρίς εξαίρεση, δεν έχουν τις ρίζες τους στην καταστροφική απομόνωση του ανθρώπου από την κοινότητα; Δεν προϋποθέτει απαραίτητα κάθε εξέγερση την απομόνωση; Θα πραγματοποιούταν η επανάσταση του 1789 αν οι Γάλλοι πολίτες δεν αισθάνονταν καταστροφικά απομονωμένοι από την κοινότητα; Η κατάργηση αυτής της απομόνωσης ήταν ακριβώς ο σκοπός της»³.

Η κοινότητα την οποία επιδιώκουμε είναι η ενοποιημένη δημιουργική ζωή. Η πραγματική κατάσταση των προλεταρίων μας δείχνει ότι ο αγώνας γίνεται για την απελευθέρωση της ζωντανής μας δραστηριότητας. Η ελευθερία που διεκδικείται σε τέτοιους αγώνες δεν είναι μια νομική, ηθική ή πολιτική ελευθερία. Είναι η πραγματική ελευθερία στην καθημερινότητά μας.

Η ιστορία των προλεταριακών αγώνων φανερώνει όχι μόνο την αναγκαιότητα ή την επιθυμία της ανθρώπινης απελευθέρωσης αλλά και τη **δυνατότητα** να πραγματοποιηθεί αυτή. Η δυνατότητα βρίσκεται στην ίδια την αντιφατική ύπαρξη του προλεταριάτου. Για το κεφάλαιο δεν είμαστε παρά μεταβλητό κεφάλαιο, δηλαδή ένα μέρος του. **Για το κεφάλαιο είμαστε απλά εργάτες και εργάτριες**, απαλλοτριωμένοι, οι άνθρωποι χωρίς αποθέματα. Είμαστε εργάτες και εργάτριες, ανεξάρτητα από το αν αντιλαμβανόμαστε τους εαυτούς μας ως τέτοιους και ανεξάρτητα από το αν η δραστηριότητά μας ορίζεται κοινωνικά ως εργασία. Ως άντρες προλετάριοι είμαστε κατεξοχήν μισθωτοί εργάτες. Ως γυναίκες προλετάρειες είμαστε μισθωτές εργάτριες και ταυτόχρονα τις περισσότερες φορές νοικοκυρές. Ως φοιτητές/τριες είμαστε άμισθοι εργάτες, είτε σε μια άμεση παραγωγική διαδικασία είτε παράγοντας τον εαυτό μας για να τον πουλήσουμε αύριο. Η μοναδική πτυχή της ύπαρξής μας που έχει σημασία είναι η ικανότητά μας για εργασία, το γεγονός ότι είμαστε φορείς ενός εμπορεύματος που εμπεριέχει τη δυνατότητα ύπαρξης όλων των άλλων εμπορευμάτων, το γεγονός ότι παράγουμε αξία. Από την οπτική του κεφαλαίου, οι διαφορές μεταξύ μαύρος/λευκός, ομοφυλόφιλος/ετεροφυλόφιλος, γυναίκα/άντρας και ούτω καθεξής, δεν αποτελούν εκφράσεις διαφορετικών τρόπων της ύπαρξης που προσφέρουν την ευκαιρία της αμοιβαίας κοινωνικής εξερεύνησης και της δημιουργικής συναναστροφής. Αποτελούν το έδαφος για να ταξινομηθούν οι άνθρωποι σε διαφορετικά είδη εργατικής δύναμης, να διανεμηθούν μεταξύ τους διαφορετικοί κοινωνικοί ρόλοι και λειτουργίες, που

¹ Theorie Communiste, *Self-organisation is the first act of the revolution; it then becomes an obstacle which the revolution has to overcome*. Το κείμενο βρίσκεται στην ιστοσελίδα <http://libcom.org/library/theorie-communiste>.

² Ζιλ Ντωβέ, *Έκλειψη και επανεμφάνιση του κομμουνιστικού κινήματος*, εκδόσεις Κόκκινο Νήμα, 2001.

³ Καρλ Μαρξ, *Critical Notes on the Article "The King of Prussia and Social Reform. By a Prussian"*. Δημοσιεύτηκε στο 63^ο τεύχος του Vorwarts!, στις 7 Αυγούστου του 1844

παγιώνονται στην ιεραρχία των μισθών ή στη διαίρεση σε μισθωτό και άμισθο προλεταριάτο, και να κατασκευαστούν καινούριες καταναλωτικές ομάδες. Από τη στιγμή που σε κάθε άνθρωπο επιβάλλεται μια αποκλειστική σφαίρα δραστηριότητας από την οποία δεν μπορεί να ξεφύγει, έχει μια αλλοτριωμένη σχέση με τους άλλους ανθρώπους.

«Με την πρωταρχική του συσσώρευση⁴, ο καπιταλισμός αδειάζει τα πορτοφόλια, τα σπίτια, τα χωράφια και τα μαγαζιά των ανθρώπων και τους μετατρέπει σε πένητες, ενδεείς, άκληρους, χωρίς αποθέματα. Τους υποβιβάζει σε 'μισθωτούς σκλάβους', με την έννοια που έδινε ο Μαρξ σ' αυτή τη φράση. Η αθλιότητα [miseria] αυξάνεται και ο πλούτος συγκεντρώνεται, γιατί υπάρχει μια δυσανάλογη αύξηση στον απόλυτο και σχετικό αριθμό άκληρων προλετάριων που πρέπει κάθε μέρα να τρώνε ό,τι κάθε μέρα κερδίζουν. Αυτό το οικονομικό φαινόμενο δεν αλλάζει αν κάποια μέρα οι μισθοί ορισμένων εξ' αυτών, σε συγκεκριμένα επαγγέλματα, σε συγκεκριμένες χώρες, τους επιτρέψουν το μπουρδέλο, τον κινηματογράφο και ΤΗΝ απόλαυση, μια συνδρομή στη Unita⁵. Το προλεταριάτο δε γίνεται φτωχότερο όταν πέφτουν οι μισθοί, ούτε πλουσιότερο όταν οι μισθοί αυξάνονται και οι τιμές πέφτουν. Δεν είναι πλουσιότερο όταν δουλεύει απ' όταν είναι άνεργο. Όποιος έχει ξεπέσει στην τάξη των μισθωτών [salariata] είναι φτωχός με έναν απόλυτο τρόπο»⁶.

Αυτή η απόλυτη φτώχεια είναι που ορίζει αντικειμενικά την τάξη μας, την **τάξη καθαυτή**, την τάξη για το κεφάλαιο.

Ποιος όμως δεν βιώνει την εκμεταλλευτική φύση της εργασίας; Η αντίσταση στην επιβολή της εργασίας, περισσότερο ή λιγότερο ρητή, υπάρχει παντού γύρω μας, σε κάθε τόπο που το κεφάλαιο μεταμορφώνει ζωντανή εργασία σε αξία. Οι ανάγκες μας είναι πάντα εκεί, ανικανοποίητες και αναζητούν χώρο για ανταρσία. Αναδύονται κομματιασμένες, αφού κομματιασμένη είναι η ζωή μας. Επαναστατούν. Μέσα από αυτή την κίνηση άρνησης, οι προλετάριοι συγκροτούν τον εαυτό τους ως υποκείμενο, μεταμορφώνονται στον ενεργό παράγοντα που φτιάχνει ιστορία. **Είναι η τάξη που γίνεται για-τον-εαυτό-της.**

Ωστόσο, «αυτό που διακυβεύεται από μια κομμουνιστική σκοπιά δεν είναι αυτό που κρύβει το κεφάλαιο και που διαισθάνονται οι περισσότεροι προλετάριοι: η απόσπαση υπεραξίας. Αυτό που διακυβεύεται είναι αυτό που ο καπιταλισμός επιβάλλει καθημερινά στην πραγματική ζωή και που εντυπώνει στο νου μας: η οικονομία σαν κάτι προφανές και αναπόφευκτο, η αναγκαιότητα της ανταλλαγής εμπορευμάτων, της αγοράς και της πώλησης εργασίας, ως μόνο τρόπος αντιμετώπισης της στέρησης, της αθλιότητας και της δικτατορίας»⁷. Η ανθρώπινη κοινότητα είναι δυνατή μόνο μέσα από την κριτική της αλλοτριωτικής δικτατορίας της αξίας. Και εφόσον, μέχρι σήμερα κανένας από τους αγώνες της τάξης δεν κατάφερε να καταστρέψει τον καπιταλισμό, είμαστε αναγκασμένοι να τους θέσουμε σε κριτική, αφού και αυτοί αποτελούν ένα κομμάτι αυτού του κόσμου.

Μέσα στους κοινωνικούς αγώνες βλέπουμε τις κομμουνιστικές χειρονομίες που προεικονίζουν τον κόσμο του μέλλοντος. Ωστόσο, βλέπουμε πολλές φορές ότι φοβόμαστε να προχωρήσουμε παρακάτω, φοβόμαστε να αρχίσουμε να καταστρέφουμε αυτό που νομίζουμε ότι είναι ο μοναδικός τρόπος να ζει κανείς, να παράγει, να δίνει και να παίρνει, να συναναστρέφεται με ανθρώπους. Το πέπλο του φετιχισμού που σκεπάζει αυτό τον κόσμο δε μας επιτρέπει να φανταστούμε πώς θα μπορούσε να είναι η ζωή διαφορετικά. Δεν μπορούμε να δώσουμε απάντηση ή εγγυήσεις. Αυτό από το οποίο ξεκινάμε είναι οι στιγμές ανθρώπινης κοινότητας που ζούμε ήδη, σε μια κατάληψη, σε μια άγρια απεργία, στον τρελό έρωτα, ή που έχουν υπάρξει στο παρελθόν, στα οδοφράγματα του επαναστατημένου Βερολίνου και στα σοβιέτ της Ρώσικης επανάστασης: στιγμές στις οποίες η αξία παύει να διαμεσολαβεί τις σχέσεις μας (για λίγο).

Χωρίς την προοπτική του κομμουνισμού, η έννοια του προλεταριάτου θα ήταν καθαρά μεταφυσική. Ο ορισμός του προλεταριάτου δεν είναι κοινωνιολογικός. Αυτοί που ταυτίζουν το προλεταριάτο με τους εργάτες στα εργοστάσια ή γενικά τους φτωχούς, ή ψάχνουν με μαθηματικά και οικονομικά

~~~~~
⁴ «Η ιστορική κίνηση που μετατρέπει τους παραγωγούς σε μισθωτούς εργάτες εμφανίζεται από τη μια σαν απελευθέρωσή τους από τις φεουδαρχικές υποχρεώσεις και από το συντεχνιακό εξαναγκασμό και για τους αστούς ιστοριογράφους μας υπάρχει μονάχα αυτή η πλευρά. Από την άλλη όμως αυτοί οι νεοαπελευθερωμένοι γίνονται πωλητές του ίδιου του εαυτού τους μόνο αφού τους έχουν πρώτα ληστέψει όλα τα μέσα τους παραγωγής και τους έχουν αποστερήσει όλες τις εγγυήσεις για την ύπαρξή τους, που τους παραχωρούσαν οι παλιοί φεουδαρχικοί θεσμοί. Και η ιστορία αυτής της απαλλοτρίωσής τους είναι γραμμένη στα χρονικά της ανθρωπότητας με γράμματα από αίμα και φωτιά» - Καρλ Μαρξ, από τον πρώτο τόμο του *Κεφαλαίου*.

⁵ Καθημερινή εφημερίδα του Ιταλικού Κομμουνιστικού Κόματος.

⁶ Amadeo Bordiga, *Marxismo e miseria*, Battaglia Comunista, τεύχος 37.

⁷ Ζιλ Ντωβέ, Καρλ Νεζίκ, *Προλεταριάτο και εργασία: Μια ιστορία αγάπης*; Στα ελληνικά στο 11^ο τεύχος του περιοδικού Τα Παιδιά της Γαλαρίας.

κριτήρια να βρουν τα ακριβή όρια που διαχωρίζουν δύο τάξεις, να αποδείξουν ότι η εργατική δύναμη είναι ή δεν είναι εμπόρευμα, δεν έχουν καταλάβει καθόλου τί είναι το κεφάλαιο και τί είναι ανατρεπτικό στην προλεταριακή κατάσταση. «*Το προλεταριάτο δεν είναι η εργατική τάξη. Είναι η τάξη της κριτικής της εργασίας. Είναι η πανταχού παρούσα καταστροφή του παλιού κόσμου, αλλά μόνο δυνητικά*»⁸.

Για τον κομμουνισμό δεν τίθεται το ζήτημα της επανοικειοποίησης των προϊόντων της εργασίας μας, γιατί είναι η ίδια η έννοια του προϊόντος που πρέπει να καταργηθεί. Το να μιλάμε για προϊόν σημαίνει ότι θεωρούμε το αποτέλεσμα μιας ανθρώπινης δραστηριότητας ως *ολοκληρωμένο* σε σχέση με ένα άλλο αποτέλεσμα ή ανάμεσα σε άλλα αποτελέσματα. Δεν πρέπει να ξεκινάμε από το προϊόν αλλά από τη δραστηριότητα. Ο κομμουνισμός είναι η ενοποίηση της κομματιασμένης μας ζωής σε μια απεριόριστη ανθρώπινη δραστηριότητα. Η τέχνη του ταξικού πολέμου είναι οι νέες κοινωνικές σχέσεις που δημιουργούμε, μέσα σε μια αδιάκοπη ροή της παραγωγής των ανθρώπινων σχέσεων. Δεν υπάρχει κανένα ξεχωριστό μέτρο που μπορεί να υιοθετηθεί για να μας οδηγήσει στον κομμουνισμό. Τα «μέτρα» που πρέπει να λάβουμε είναι η συνέχιση των ίδιων των πράξεων που καταστρέφουν την ύπαρξη των παραγωγικών μέσων ως αξίας που αντλεί εργασία για να αξιοποιηθεί, το εργοστάσιο και το προϊόν, την ανταλλαγή και το εμπόριο. Είναι η κατάργηση του καταμερισμού της εργασίας και άρα της αντανάκλασής του στο αστικό τοπίο, στην υλική διαμόρφωση των κτιρίων, στο διαχωρισμό ανάμεσα σε ύπαιθρο και πόλη, στην ύπαρξη διαχωρισμένων χώρων που καλούνται εργοστάσια, σχολεία, γραφεία, μπαρ και κουζίνες. Η καταστροφή της αξίας είναι η ολική μεταμόρφωση του τοπίου στο οποίο ζούμε, είναι η δημιουργία μια νέας γεωγραφίας. Δε θέλουμε να απελευθερωθούμε ως εργάτες ή ως εργατική τάξη. **Θέλουμε να γίνουμε η τάξη που καταργεί τον εαυτό της.** Μ' αυτή την έννοια, ο κομμουνισμός είναι προλεταριακή κριτική και ανθρώπινη ποίηση. Αυτό που είναι κομμουνιστικό δεν είναι η βία καθαυτή, ή η αναδιανομή των σκατών που κληρονομούμε από την ταξική κοινωνία, ούτε η κολεκτιβοποίηση των μηχανών που ρουφάνε υπεραξία: είναι η φύση του κινήματος που συνδέει αυτές τις ενέργειες, που κινείται από πίσω τους, που τις κάνει στιγμές μιας διαδικασίας που μπορεί να κομμουνιστικοποιήσει τη ζωή ακόμα περισσότερο, η να συντριβεί...

⁸ Ζιλ Ντωβέ,
Έκλειψη και
επανεμφάνιση του
κομμουνιστικού
κινήματος.